

บทสรุปและขอเสนอแนะ

บทสรุป

เขตชานเมืองชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร เป็น เขตเมืองคอชนบท (Rural - urban fringe) ที่มีการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ในการเกษตรกรรม ซึ่งโคกแกเซาหนองแขม บางขุนเทียน คลองตัน มีนบุรี หนองจอก และลาดกระบัง ในปัจจุบันพื้นที่เหล่านี้กำลังมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เนื่องจากการขยายตัวของเมือง

จากเขตเมืองชั้นในไปสู่เขตเมืองชั้นนอก และเป็นการขยายตัวอย่างขาดระเบียบการวางแผน ทางด้านการศึกษายังไม่มีการวางแผนเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในบริเวณเขตชานเมือง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาถึงการให้บริการการศึกษา ระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นส่วนรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร ว่ามีความเหมาะสมเพียงใดในการกระจายตัว การให้บริการ บทบาทในการให้การศึกษ เพื่อพัฒนาชุมชน และความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการกระจายการให้บริการและเขตอิทธิพลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พิจารณาจากที่ตั้งของโรงเรียน ระยะทางระหว่างบ้านกับโรงเรียน พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง พบว่าที่ตั้งของโรงเรียนมีการกระจายตัวไม่สม่ำเสมอในพื้นที่ พื้นที่บริเวณที่มีการคมนาคมสะดวกและความหนาแน่นประชากรสูง โรงเรียนจะตั้งอยู่ใกล้กัน ทำให้เขตอิทธิพลหรือเขตบริการของโรงเรียนซ้อนกัน พื้นที่บริเวณที่เป็นการใช้ที่ดินแบบเกษตรกรรม เส้นทางการคมนาคมไม่สะดวก โรงเรียนจะตั้งอยู่ห่างกัน เขตอิทธิพลหรือเขตบริการของโรงเรียนไปไม่ถึง โรงเรียนมีนโยบายในการรับนักเรียนที่อยู่ใกล้โรงเรียน เพื่อความสะดวกของนักเรียน และการบริหารงานของโรงเรียน แต่มีบางส่วนที่นักเรียนอยู่ไกลจากโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนบางคน สนใจที่จะส่งบุตร เขาเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง

ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะอยู่ไกลบ้าน และผู้ปกครองนักเรียนสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายของนักเรียนได้ โรงเรียนเหล่านี้มักจะตั้งอยู่ในย่านชุมชน และมีเส้นทางคมนาคมสะดวก เช่น โรงเรียนมีนบุรี โรงเรียนภักดีนร เศรษฐ โรงเรียนวัดลานบุญ เป็นต้น ทำให้เด็กเรียนต้องเดินทางไกลกว่าประสิทธิภาพพระวาจที่ควร และเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก จากตาราง 11 พบว่านักเรียนอยู่ห่างจากโรงเรียนในรัศมีน้อยกว่า 2 กิโลเมตร ร้อยละ 56.9 เดินทางไปโรงเรียนและกลับบ้านโดยการเดินทาง ร้อยละ 65.8 และไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ร้อยละ 76.6 แสดงว่ามีนักเรียนอยู่ไกลจากโรงเรียนเกินกว่ารัศมี 1 กิโลเมตร ที่ใช้การเดินทางโดยการเดินเท้ามาโรงเรียน เมื่อพิจารณา รวมถึงนักเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียนเป็นระยะทาง 2 - 3 กิโลเมตร มีร้อยละ 84.9 มีฐานการกระจายการให้บริการและเขตอิทธิพลของโรงเรียนมีรัศมี 1.32 กิโลเมตร

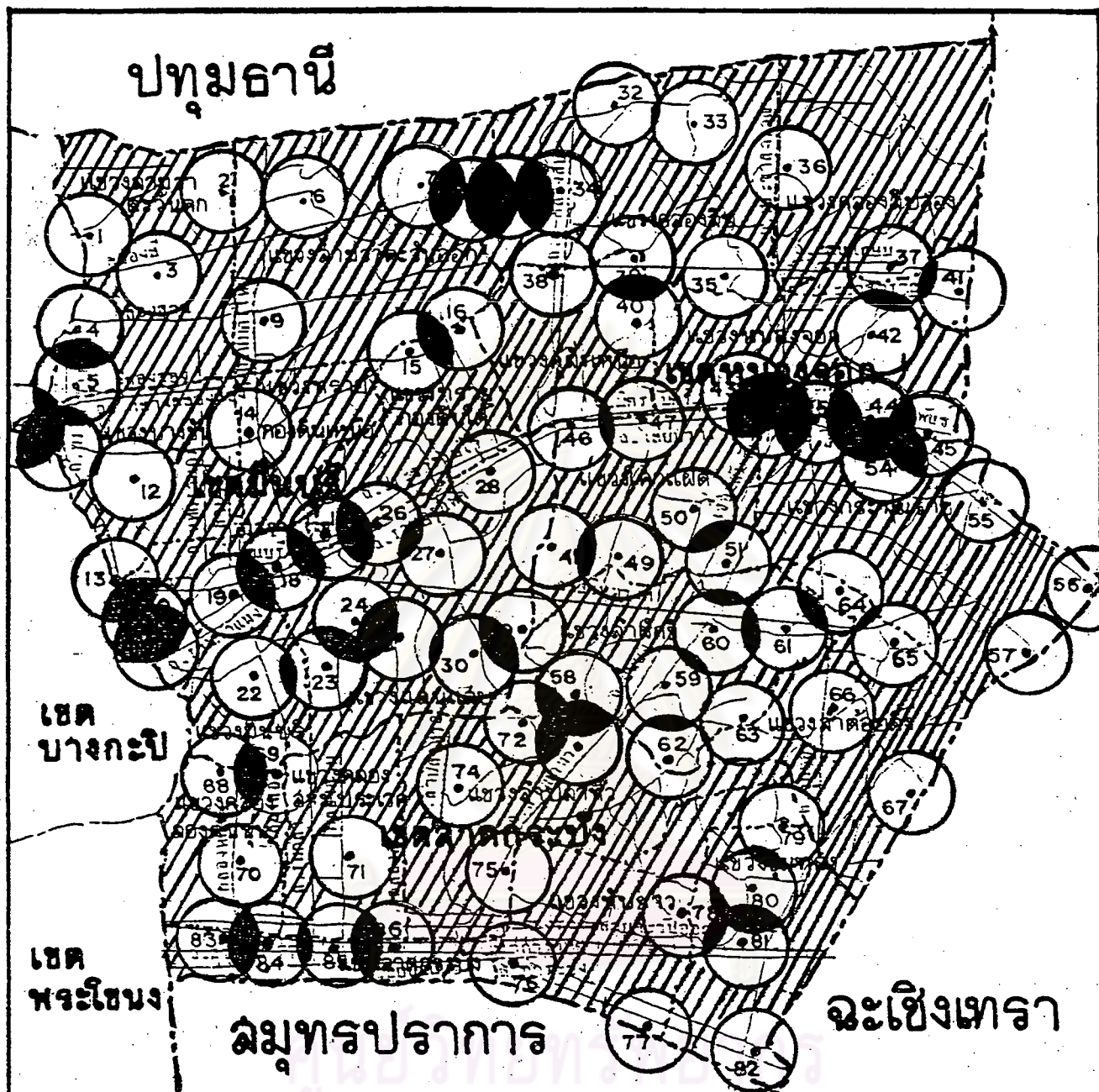
2. บทบาทของการให้บริการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาชุมชนชนเมือง โรงเรียนมีการให้บริการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือการจัดหาครูสอนวิชาพิเศษและวิชาชีพต่าง ๆ จากแบบสอบถาม 1709 ชุด มีผู้ตอบแบบสอบถามว่าโรงเรียนมีการจัดหาครูสอนวิชาพิเศษและวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งจัดเป็นกลุ่มที่ตอบว่า มาก ปานกลาง และน้อย คิดเป็นร้อยละ 23.3 27.9 และ 48.8 ตามลำดับ ทางอ้อมคือโรงเรียนจัดให้มีการแนะแนวอาชีพ การให้ข่าวสารทางราชการ แนะนำแกบปัญหาการเรียนของนักเรียนตลอดจนปัญหาของผู้ปกครองนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 36.0 17.5 และ 39.3 ตามลำดับ ซึ่งค่าที่ได้ไม่เกินครึ่ง สรุปได้ว่าบทบาทของการให้บริการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาชุมชนยังมีไม่เพียงพอ

3. ความสัมพันธ์และบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อลักษณะชุมชนชนเมือง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนที่ให้บริการศึกษาภาคบังคับแก่ประชากรในวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานครแบบให้เปล่า และอยู่ในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร โรงเรียนสร้างขึ้นโดยงบประมาณแผ่นดินที่ไต่จากประชาชน จึงกล่าวได้ว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน โรงเรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประชาชนในชุมชน ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนโดย

ตรงคือ ครู และนักเรียน ซึ่งจะโยงไปถึงผู้ประกอบการนักเรียน โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แก่ชุมชนใด และจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชุมชน เมื่อพิจารณาเรื่องเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนจะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนใด ผู้ปกครองนักเรียนมีความสนใจที่จะส่งบุตรเข้ารับการศึกษและบริการต่าง ๆ จากโรงเรียน ความสนใจของผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนให้ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือกับทางโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 73.7 78.9 และ 65.2 ตามลำดับ และในกรณีที่โรงเรียนให้กับชุมชน คือค่านิยมบริการแนะแนวอาชีพ ให้ใช้สถานที่อาคาร ให้ความสารทางราชการ จัดครูสอนวิชาพิเศษและวิชาชีพต่าง ๆ จัดบริการแนะแนว เพื่อช่วยแก้ปัญหาการเรียนและปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนตลอดจนถึงผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน เสื้อผ้า อาหารกลางวันและอุปกรณ์การเรียน เพื่อให้เรียนได้ตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 36.9 33.9 17.5 51.2 72.8 และ 91.4 ตามลำดับ ความสัมพันธ์และบทบาทเหล่านี้มีกับชุมชนในบริเวณพื้นที่ใกล้กับโรงเรียน เป็นส่วนใหญ่โดยพิจารณาจากการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครองนักเรียน พบว่าผู้ปกครองเลือกโรงเรียนใกล้บ้าน ร้อยละ 65.2 เมื่อพิจารณาพื้นที่โดยส่วนรวมทั้งหมด พบว่าความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนมีมากในบริเวณเขตพื้นที่ที่เป็นเกษตรกรรม เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก มากกว่าบริเวณเขตพื้นที่ที่เป็นย่านชุมชนหนาแน่น และเส้นทางคมนาคมสะดวก

4. ประสิทธิภาพและคุณภาพของการให้บริการด้านโรงเรียน ครู และนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร การที่โรงเรียนจะมีประสิทธิภาพใดค่านั้น โรงเรียนต้องมีที่ตั้งที่เหมาะสม จำนวนนักเรียน สัดส่วนของนักเรียนต่อครู นักเรียนต่อห้องเรียน อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ในการศึกษาครั้งนี้ พิจารณาเรื่องที่ตั้งโรงเรียน เป็นสำคัญ ถ้าโรงเรียนตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม การให้บริการของโรงเรียนย่อมจะมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่ดี และพิจารณาจำนวนนักเรียนนักเรียนต่อครู นักเรียนต่อห้องเรียน เป็นส่วนประกอบ จากการพิจารณาที่ตั้งโรงเรียนบนพื้นที่ศึกษา พบว่าบางพื้นที่โรงเรียนตั้งอยู่ใกล้กันมากทำให้เขตบริการของโรงเรียนซ้อนกัน ทำให้เกิดการสูญเสียเปล่าในการให้บริการและการบริหารงานไปโดยใช่เหตุ และบางพื้นที่โรงเรียนตั้งอยู่ห่างกันเกินไป การให้บริการของโรงเรียนและการรับ

บริการของนักเรียนไม่สะดวก (ตารางที่ 10 และแผนที่ที่ 25) จึงจะเห็นได้จาก
 เขตนมบุรี ในแขวงสามวาตะวันตก โรงเรียนวัดพระยาสุเรนทร์ และโรงเรียนกลาง
 คลองสอง แขวงสามวาตะวันออก โรงเรียนสุเทรากลางสี่และโรงเรียนศรีสุก แขวง
 บางชัน โรงเรียนคูบอนและโรงเรียนประชาราษฎร์อุทิศ แขวงทรายกองดินใต้ โรง-
 เรียนวัดสุขใจและโรงเรียนบ้านแมนชะโค แขวงมีนบุรี โรงเรียนวัดแสนสุขและโรง-
 เรียนมีนบุรี แขวงแสนแสบ โรงเรียนมีงขวาง โรงเรียนคลองสาม และโรงเรียน-
 คลองสี่ โรงเรียนวัดใหม่ล้านกแขวง และโรงเรียนวัดทองสัมฤทธิ์ มีที่ตั้งโรงเรียนอยู่
 ใกล้กัน มีจำนวนนักเรียน 290 และ 79 คน 73 และ 413 คน 340 และ 120
 คน 259 และ 117 คน 147 และ 1229 คน 132 291 และ 182 คน 212
 และ 156 คน ตามลำดับ มีจำนวนนักเรียนคอกครู 15 และ 9 คน 8 และ 14 คน
 16 และ 12 คน 12 และ 11 คน 13 และ 19 คน 15 15 และ 17 คน
 19 และ 12 คน ตามลำดับ มีจำนวนนักเรียนคอกห้องเรียน 24 และ 23 คน 12
 และ 30 คน 24 และ 20 คน 32 และ 20 คน 25 และ 30 คน 22 29
 และ 23 คน 30 และ 36 คน ตามลำดับ เขตหนองจอก ในแขวงคลองสิบ โรงเรียน
 สุเทรากลางสิบ และโรงเรียนสุเทรากลางเก้า แขวงกระทุ่มราย โรงเรียนภัก
 คินทร์ เศรษฐและโรงเรียนสุเทราระยะมีนา แขวงหนองจอก โรงเรียนสุเทราใหม่ และ
 โรงเรียนสุเทราศาลาแดง มีที่ตั้งโรงเรียนอยู่ใกล้กัน มีจำนวนนักเรียน 98 และ 104
 คน 711 และ 337 คน 130 และ 142 คน ตามลำดับ มีจำนวนนักเรียนคอกครู
 9 และ 10 คน 18 และ 14 คน 14 และ 13 คน ตามลำดับ มีจำนวนนักเรียน
 คอกห้อง 17 และ 16 คน 28 และ 26 คน 19 และ 24 คน ตามลำดับ เขตลาด
 กระบัง แขวงคลองสองคนนูน โรงเรียนสุเทราล้านายโสและโรงเรียนวัดปากบึง
 แขวงชุมทอง โรงเรียนเพชรทองคำอุปถัมภ์และโรงเรียนชุมทอง แขวงลาดกระบัง
 โรงเรียนวัดลานบุญ โรงเรียนวัดสังฆราชา โรงเรียนวัดลาดกระบัง และโรงเรียน
 วัดปลุกศรัทธา มีที่ตั้งโรงเรียนอยู่ใกล้กัน มีจำนวนนักเรียน 164 และ 212 คน 81
 และ 224 คน 729 409-702 และ 634 คน ตามลำดับ มีจำนวนนักเรียนคอกครู
 14 และ 18 คน 10 และ 14 คน 20 15 22 และ 17 ตามลำดับ มีจำนวน
 นักเรียนคอกห้องเรียน 27 และ 27 คน 24 และ 20 คน 32 34 33 และ
 29 คน ตามลำดับ (แผนที่ 25) โรงเรียนเหล่านี้มีเขตบริการซ้อนกัน พิจารณา

เขตบริการของโรงเรียนซ้อนกัน ในรัศมีบริการ 1.32 กิโลเมตร

แผนที่ 25

- เขตบริการของโรงเรียนซ้อนกัน
- นอกเขตบริการของโรงเรียน
- ในเขตบริการของโรงเรียน

สัญลักษณ์

- จังหวัด
- เขต
- แขวง
- ถนน
- คลอง

5, 13 รหัสโรงเรียน

1 0 1 2 3 4 5 กม.

ทางกายภาพแล้วโรงเรียนอาจจะไม่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เนื่องจากที่ตั้งของโรงเรียนไม่เหมาะสมในบางโรงเรียน เมื่อพิจารณาจำนวนนักเรียนต่อครู จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน พบว่าโรงเรียนมีประสิทธิภาพและคุณภาพก็ เนื่องจากอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทุกโรงเรียน

ขอเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ในพื้นที่เขตมีนบุรี เขตหนองจอก และเขตลาดกระบัง เกี่ยวกับการให้บริการการศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาชุมชนเมือง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การสนับสนุนขยายโรงเรียนในพื้นที่บริเวณที่มีศักยภาพสูง ควรพิจารณาที่ตั้งโรงเรียน ไม่ควรอยู่ใกล้กันมากเกินไป เพราะจะสร้างควมมีศักยภาพให้สูงมากยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งเป็นการดึงนักเรียนที่ไกล ๆ มาเรียน ทำให้มีผลต่อการเดินทางของนักเรียน เกินกว่าประสิทธิภาพที่ควร อันจะส่งผลกระทบต่อในทางลบต่อนักเรียน
2. จำนวนนักเรียนในโรงเรียน ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐาน ควรเพิ่มให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นอย่างน้อย คือมีจำนวนนักเรียน 140 - 400 คน ก่อนที่จะพิจารณาทั้งโรงเรียนใหม่ขึ้นในพื้นที่
3. พิจารณาที่อยู่ของนักเรียนให้อยู่ในรัศมีการบริการของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน นักเรียนคนใดที่อยู่ไกลกว่าเขตบริการ ให้พิจารณาความเหมาะสมย้ายนักเรียนให้ไปเรียนอยู่ในโรงเรียนใกล้บ้าน
4. ในเรื่องของการพัฒนาชุมชน สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครควรจัดอบรมเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาชุมชนให้แก่ครู เพื่อให้ครูมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน และสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน และจัดโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนชุมชน
5. พื้นที่บริเวณที่มีศักยภาพต่ำ ซึ่งสภาพเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ดี ประชาชนให้ความสนใจต่อการศึกษาน้อย ทางโรงเรียนควรจัดครูออกไปพบกับประชาชน ให้ความช่วยเหลือ และแก้ปัญหาในทางต่าง ๆ ของประชาชน
6. กรุงเทพมหานครควรพิจารณาจัดงบประมาณพิเศษ เพื่อการพัฒนาชุมชน

โดยเฉพาะในพื้นที่บริเวณที่มีศักยภาพค่า ซึ่งมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนา เพื่อรองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานครในอนาคต

7. สำนักศึกษากรุงเทพมหานคร ควรจัดกลุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในการพัฒนา เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการกระตือรือร้นที่จะแข่งขันกัน อันเป็นผลดี ต่อประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียน

8. กรุงเทพมหานครควรร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาชุมชน อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาชุมชนชนาน เมืองของกรุงเทพมหานคร เอง

สรุปปัญหาในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านข้อมูลที่น่ามาศึกษาวิเคราะห์ และอื่น ๆ ซึ่งผู้ สนใจที่จะทำการศึกษาคือไปควรจะทราบไว้ เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขต่อไป คือ

1. การกำหนดเขตบริการของโรงเรียนใหม่มีรัศมีการบริการ 1.32 กม. โดยกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอทั่วพื้นที่ อาจไม่เหมาะสมกับสภาพความจริง ซึ่งเขตบริการ ของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีมากน้อยไม่เท่ากัน และเขตบริการก็ไม่จำเป็นต้องเป็นรูป วงกลม

2. ศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้น เมื่อนำผลการศึกษาไปใช้ ควรคำนึงถึงข้อนี้ด้วย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ข้อมูลปี พ.ศ.2516 และปี พ.ศ.2522

4. การศึกษาครั้งนี้ มีข้อจำกัดที่ได้ศึกษากันกายภาพ ได้แก่ ประชากร การใช้ที่ดิน จำนวนนักเรียน โรงเรียน โดยไม่ได้กล่าวถึง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะด้าน เหมือนกับการศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ทำการศึกษาเฉพาะ ด้านใดด้านหนึ่ง

ขอเสนอแนะสำหรับการศึกษาคือ

เพื่อให้การวางแผนการศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านกายภาพและการบริการในเขตชานเมือง ควรมีการศึกษาคือ

1. โครงการต่าง ๆ ในเขตชานเมืองที่มีผลกระทบต่อโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ความต้องการของชุมชนในแต่ละเขตพื้นที่ที่มีความต้องการแตกต่างกันในเรื่องใด ลำดับความสำคัญของความต้องการ กำหนดนโยบายสนองความต้องการของชุมชน
3. การวางผังเฉพาะในพื้นที่บริเวณวิเวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย